

„MI AZ, AMI A KÖZÖS SZEKÉRBE BEFOGHTÓ”

BEKE PÁLRÓL – EMLÉKEIM SZERINT

Emlékeim szerint 1991-ben kezdtünk közösen dolgozni, egyrészt a Közösségfejlesztők Egyesülete, másrészt a később létrejövő Közösségszolgálat Alapítvány keretein belül. Pali igazi csapatjátékos volt. Az a fajta személyiség, akinek voltak határozott elképzelései, melyeket tágabb és szűkebb értelemben vett munkatársakkal együtt szeretett megvalósítani. A csapat lelke, irányítója volt, szeretett megmondó ember lenni. Egész pályafutása alatt olyan emberek társaságát kereste, akikkel lehetett „fecsegni”. Talán ezt a kifejezést használta legtöbbször: „Üljünk le, és fecsegjünk egy jót!” Ez kötetlen formában való beszélgetést jelentett. A munkamódszere is olyan sajátos, egyedi volt, mint ő maga. Az időnként hosszúra nyúlt baráti beszélgetésekből leszűrte magának valamit, ezekből jöttek létre a koncepciók, a könyvek, a programok. A gondolkodási folyamat végén megjelent valami olyan konkrét termék, ami őt jellemezte. Akár a Méltóságkereső, akár a „Mindannyiunk művelődési otthona”. Ő ezt többnyire tudatosan csinálta. A mai napig is nagyon sokat gondolok rá akkor, amikor szakmáról gondolkodom, és amikor Lakiteleken járok. Itt sokszor találkoztunk.

Szerintem a szakmában sokan nem értették őt. Pedig nem volt semmi bonyolult abban, amit mondott vagy csinált. Volt valami szelidség a személyiségében, ami sok

Közösségszolgálat Alapítvány 1994. Dobogókő

embert irritált. Pedig nem kereste a konfliktust, megpróbált befogadó, empátikus lenni. Nincs arról tudomásom, hogy egyáltalán haragudott volna valakire. Ha nagyon feldühítették, legfeljebb azt mondta, hogy „le van ..., nem érdekel”. Ezzel az ügyet letudta. De hogyha valaki hozzá tudott tenni, adni ahhoz, amit ő gondolt, függetlenül attól, hogy szimpatikus volt az illető vagy nem, azt elfogadta, befogadta. Van számtalan olyan emlék, amikor nagyon emberi módon, barátságosan fölkarolt egy olyan bajba jutott kollégát, akivel éppen nem egy platformon gondolkodtak. Mellé állt és azt mondta, „ez hülyeség, amit vele csinálnak”. Amellett, hogy volt határozott elképzelése, időnként

talán túlságosan is ragaszkodott hozzá, azért meggyőzhető volt, és a koncepcióin, elvein képes volt módosítani. A szakma egy része úgy kezelte, mint egy megosztó személyiséget, én ezt egyáltalán nem így gondolom. Inkább integráló személyiség volt, minden ellenkező híresztelés ellenére. Mert bármilyen pozitív gondolatot, amely a közösségi művelődés irányába tartott, magáévá tett. Meggyőződése volt, hogy csak a települési közösségekkel, „a dolgozónép okos gyülekezetében”, közös bölcsességgel lehet a problémákat megoldani, nem pedig fölülről, direktívákkal vagy kormányhatározatokkal. Többek között ez az a bölcsesség, amit megtanultam tőle. Példaértékű volt az a toleran-

megtanulják a demokráciát, a civil kurázsit, a bátorságot, szembe mernek menni a hatalommal vagy az önkénnyel vagy esetenként az erőszak lefinomított formáival. Nem csak hirdette, hanem e szerint is élt. Amit fontosnak tartott, igyekezett a munkája során a gyakorlatba is átültetni. És a derűs személyisége! Soha nem értettem, hogy lehet őt nem szeretni. Mikor ő egy jámbor ember volt, aki nem akart ártani senkinek.

Ügyeket képviselt. Lehet, hogy időnként tévedett, esetleg rossz helyre tette a hangsúlyokat, de képes volt a másképpen gondolkodókkal, a más koncepciót képviselőkkel is vitázni az ügy érdekében, amíg a vita tárgyyszerű volt, nem ment át személyeskedésbe.

Nagyon beszédesnek tartom az egyik könyvének a címét: Méltóságkereső. Elvárta azt, hogy eszerint kezeljék őt, de tiszteletben tartotta mások méltóságát is. Példaértékűnek tartom azt az attitűdöt, ahogy a problémákhoz hozzáállt, azt a széles látókört, ahogyan a közművelődés fogalmát megközelítette.

Amikor a Magyar Művelődési Intézet igazgatója volt, pozícióját nem a hatalmi vágyak kiélésére használta, hanem eszköznek tekintette elképzelései megvalósításához. Vezetőként is ember tudott maradni. Bármilyen pozícióban volt, az emberi viszonyulásokat tekintette

cia, empátia, az az ügyszeretet, az a nyugodt kedély, ami benne lakozott. Ugyanakkor én azt is tudom, hogy a lelke mélyén bántotta, ha a szakma ellene fordult, nem fogadták el nézeteit. De azért ezen túl tudta magát tenni.

Ami szerintem fontos – és ezt nem nagyon szokták még a baráti vagy ismerősi körben sem hangsúlyozni –, hogy ő igen-igen rugalmas volt szakmai gondolkodásában. Volt egy karakteres egyesületpárti és francia modellt követő elképzelése a közművelődési intézményrendszer működéséről. Ő az intézményt nem kifejezetten egy költségvetési szervként, egy tudás vagy műveltségleosztó centrumként képzelte el, hanem partnerségben, együttműködésben a közösségekkel. Nagyon szerette a francia mintában azt, hogy a közösségek alkalmazzák a népművelőt. Soha nem mondta azt, hogy nem kell népművelő, nem kell szakember. Ezt elferdítették egyesek, és szívesen revolvereztek rá ilyen tekintetben. Nagyon sok gondolatkísérlete volt abba az irányba, hogy hogyan lehetne azt a fontos célt elérni, hogy minden területen, településen legyen valamilyen közösségi mozgás, művelődés.

Ő a művelődést a közművelődéstől soha nem választotta el.

Nagyon fontosnak tartotta, hogy a gyerekek, a diákok az önkormányzatiságban megélik a demokráciát, és pontosan felfogta, megértette, hogy ez milyen fontos lesz a későbbiek folyamán a felnövekvő generációk számára. Ő kezdettől fogva nemzetben gondolkodott, ezt mindenki tudta, többek között ezt is bűnének rótták fel egyesek. Úgy tartotta, hogy a nemzet akkor lesz életképes, normális, és akkor lesz élhető a társadalom, hogyha a gyerekek már az iskolában

fontosnak. Úgymond, mi az, ami a közös szekerbe befogható.

Mi konkrét ügyek mentén találkoztunk. Egyrészt sokat beszélgettünk, másrészt, ahova lehetett, hívtuk – a regnáló rendszertől függetlenül, akár igazgatóként, akár szabadúszóként – előadást, képzést, órát tartani azokban a témákban, amikben úgy gondoltuk, hogy hozzá tud tenni a kollégák szakmai ismereteihez, jártasságához. Alaposan ismertük, tudtuk, hogy mit akar és mit nem.

Beszélgéseink fő témái a megyei feladatellátás, a közművelődés, a népművelés voltak, amelyekben én az életem nagy részében dolgoztam. Az előéletemről is tudott valamit, hogy a művelődési házban milyen koncepciók mentén tettem a dolgom. Számított a véleményemre, mindig ki tudta szűrni a maga számára azt, ami beleilleszhető volt abba, amit ő elképzelt. Az sem titok, hogy nagyon sok mindenben, alapkérdésekben is egyet értettünk, csupán módszerekben, megvalósításban lehetett különbség. Nem a közösség fejlesztésében mint módszerben vitatkoztunk, hanem a konkrét gyakorlati megvalósításban, ha úgy tetszik a technológiákban. Elismerte, hogy amit mi csinálunk, az jó. Nyilván ezért hallgatott ránk, ezért hívott bennünket fórumokra, együttgondolkodásra. Érdekelte,

hogy mit csinálunk. Ha most letekint ránk, és látja a tudástárat vagy a Hungarikum programot, a népfőiskolai programot vagy a falugondnoki hálózatot, és hogyha látja, hogy a szakma ebbe az irányba mozdult el, szerintem, akkor ő nagyon boldog, merthogy ezt szerette volna.

Azt szerette volna, amit a minap felolvastam Polyák Berci tollából. A településeken helyi aktivitások induljanak el, civil kezdeményezések induljanak be, legyen az emberekben civil kurázsi, akarjanak valamit tenni. Ne mi mondjuk meg nekik, hogy mit kell helyben tenniük. Le-

gyen a közművelődési szakember, animátor olyan, aki a helyi mozgásoknak a gerjesztője, bátorítója, támogatója, föléjük ernyőt nyújt, segíti ezeket, ahol lehet. És amikor kell, akkor kilép, és azt mondja: most már magatok is képesek vagytok rá. Ilyen, jó néhány alkalom volt az elmúlt időszakban. Sokszor gondoltam rá, hogy a nevével is fémjelezni kellene egy szervezetet vagy mozgalmat, csoportosulást. Tett annyit a közművelődésért, őrlődött, „fecsgett” annyit, hogy megérdemli. Gondolom, nagyon sokan nem értenének ezzel egyet, de ami engem il-

let, szívesen tartozom azokhoz, akik ezt a szikrát meggyújtották, beindították, és aztán hol pislákol, hol jobban ég, de valami megvalósul belőle. Ez az, ami mindenféleképpen a kor nagyon nagy kihívása: a helyi társadalmakat megmozdítani, emberhez méltó, személyes kapcsolatokat teremteni, szervezni, ápolni.

Ha két azonos nemű ember leül egymással szembe, akkor vagy elkezdenek vetekedni, vagy kiegészítik egymást, vagy rögtön egy hullámhosszra hangolódnak és vitatkoznak, kötekednek egymással, néha játékosan, néha komolyabban. Nekünk ilyen volt a kapcsolatunk. Én szerettem az aurájában lenni Beke Palinak. Ismerős a kiszólása? Most is itt cseng a hangja a fülemben, hogy – Na, mi van...? Amikor találkoztunk, akkor mindig történt valami. Volt bennünk valami közös, ami átszínezte szakmai gondolkodásunkat is, és volt valami megmagyarázhatatlan szimpátia.

Közösség és művelődés. A helyi aktivitásokon keresztül gondolom összetartozónak ezt a két fogalmat. Nem hiszek abban, hogy „kívülről” lehet közösséget művelni, művelődni. Csak akkor lehet, ha bevonódik

Koppánymonostor, MAG-ház avatás, 2008.

az ember, ha sikerélményei vannak, ha megdicsérik, ha csinált valami fontosat. Ez a közösségfejlesztés lényege.

Újra kell építeni a társadalmakat. Mert, hogy ez így nem működik. Tudni illik, képtelen ez a populáció újratermelni saját magát, és most nem csak a magyarságról beszélnek, hanem Európáról is. Az európai kultúra kihalásra van ítélve, legalább is a demográfiai adatok szerint. Mindenki, aki tágabban látja a közösségi művelődést, annak tudnia kell, hogy fontos, amit csinál, ha csak picike lépéssel is tud hozzátenni, akkor is hozzátesz. Ki kevesebbet, ki többet.

Ez adja a lényegét. Ezt Beke Pali is nagyon jól tudta.

A legfontosabb az lenne, hogy legyenek intézményes garanciák a folyamatok tovább vitelére. Ki kell találnunk, hogy mit akarunk – ebben teljes mértékben egyetérttek Balog Zoltán miniszter úrral –, aki azt mondta, hogy először programok kellene, ki kell tűzni a célokat, a prioritásokat. És utána, ehhez alakítani az infrastruktúrát, a tevékenységi szerkezetet. Ezt Beke Pali is így gondolta volna. Legyenek határozott célkitűzések, ha úgy tetszik prioritások, amikre azt mondom, hogy ezt, meg ezt, meg ezt szeretném.

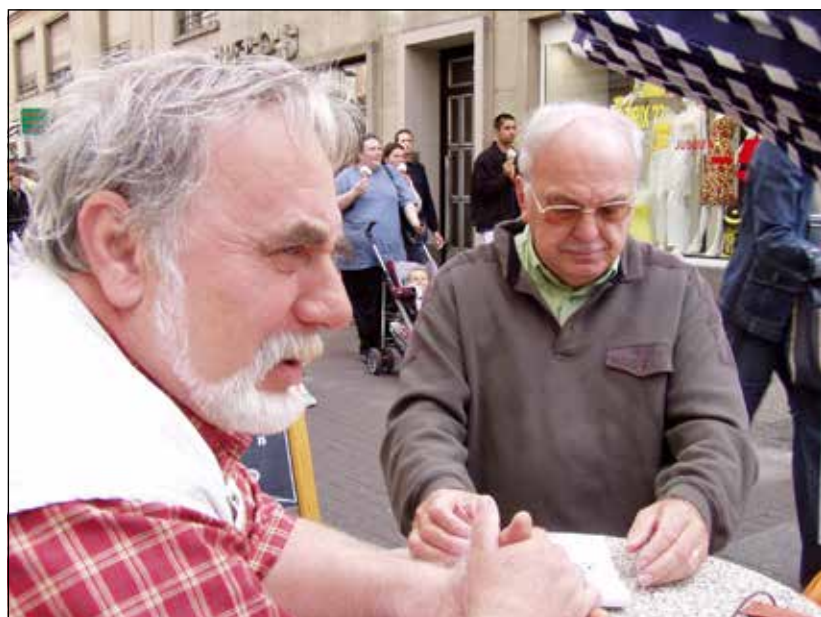
Védnöki avatóbeszéd Koppánymonostoron

Beke Pál emlékpád avatás Lakiteleken

Ehhez hozzá kell rendelni pénzt, paripát, fegyvert, katonát. A katona nagyon fontos, ő az a személy, aki mozgatja a folyamatokat. Az intézményes garanciák azt jelentik, hogy vannak olyan standardok, amelyek mentén haladni lehet. Ha a szakmá-

ban dolgozók leülünk egymással és ezt alaposan végigjárjuk, és ahogy Örkény mondja: „nem hagyjuk, hogy a gondolataink elkalandozzanak”, akkor azon az úton járunk, amelyen Pali mindannyiunk méltóságát kereste.

IMRE KÁROLY több mint harminchárom éve dolgozik népművelőként. Munkáját Soltvadkerten kezdte, majd a Keceli ÁMK közművelődési igazgatóhelyetteseként dolgozott 1991-ig. Rövid ideig a kecskeméti katona József Gimnáziumban tanított, s emellett a diákok kulturális, közművelődési munkáját irányította, segítette. 1992-től 1999-ig a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Pedagógiai és Közművelődési Intézetének igazgatóhelyettese, majd a Közművelődési Intézet megalakulása óta igazgatója. Vezetése alatt az intézet több olyan fejlesztést és programot indított, amely a közművelődési szakma megújulását szolgálta, s ezáltal országos elismertséget és szakmai körökben megbecsültséget szerzett. Vezetői munkája mellett felnőttképzésben oktató, valamint közösségépítő, -fejlesztő tevékenységet folytat. 2011-ben Bessenyei György-díjjal tüntették ki.